

ВЪПРОСИ НА ПРАВОГОВОРА НА СЪВРЕМЕННИЯ БЪЛГАРСКИ КНИЖОВЕН ЕЗИК

ТАТЯНА АЛЕКСАНДРОВА

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“

ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

t_alexandrova_@mail.bg

В книжка 1 за 2023 година на списание „Български език“ се публикуват основно материали по проекта на Секцията за съвременен български език към Института за български език „Езикова култура и езикова политика. Типология на отклоненията от правоговорните норми“.

В статията на Катя Чаралозова „За кодификацията на някои правоговорни норми в първата официална кодификация на българския книжовен език и в правописните речници и ръководства от началото на ХХ век“ се разглежда историята на кодификацията в някои пунктове от правоговорната норма на българския книжовен език, като се акцентира върху правилото за изговор на старобългарската ятова гласна, редукцията на гласните и правилата за изговор на глаголни окончания.

Татяна Александрова разглежда „Особености на устната форма на българския книжовен език, релевантни за кодификацията на правоговорните норми“. Представят се разликите между правоговорни и правописни норми с оглед на кодификацията на правоговорните норми на българския език. Очертават се условията, факторите и предизвикателствата пред кодификацията на устната форма на книжовния език. Разкриват се спецификата на устната и писмената форма на езика и отношенията между тях, като се търси връзката с кодификацията им.

Милен Томов прави „Типология на въпросите от областта на правоговора в практиката на езиковото консултиране“ въз основа на анализ на запитванията за правоговор, постъпили в Службата за езикови справки и консултации. Очертава се мястото на правоговора в общата проблематика на езиковото консултиране и се прави характеристика и тематична класификация на въпросите от тази област, като се анализират причините за слабия интерес към правоговорната проблематика и за значителния превес на въпросите за правопис.

Илияна Кунева и Жанета Златева разглеждат „Акцентни модели при някои съществителни, назоваващи лица, в българския език“. Авторките анализират изговора на *nomina habitatorum*, както и на други названия за лица в българския език, при които се наблюдават различни акцентни модели. Въз основа на материал от актуалния *Официален правописен речник на българския език* се очертават типове думи, при които има колебания за мястото на ударението, и възникналите във връзка с това нормативни проблеми.

В статията си „Степен на разпознаваемост на изговора -ъ в членната морфема на съществителни от женски род, завършващи на съгласна, като неправилен спрямо книжовната норма“ Малина Стойчева анализира до каква степен носителите на българския език възприемат като неправилен спрямо книжовната норма изговора -ъ на гласния звук от членната морфема под ударение: [*обичтъ*], [*есентъ*]. Анализът се основава на емпирични данни, получени чрез непредставително проучване, за което е избран методът на слушане на кратък текст.

Извън конкретната тематика на броя е статията на Андреана Ефтимова и Наталия Длугош „Експериментално изследване на значението и адаптацията на композитуми с компоненти *ковид*- и *корона*- в българското езиково съзнание“, в която се анализират данните, получени от българските респонденти в полско-българско съпоставително експериментално изследване. Представени са резултатите от компонентния и дистрибутивния анализ на значението на трите композитума *ковидтуризъм*, *ковидкупон* и *коронапаника*. Доказва се липсата на единно доминантно значение на думите. Като устойчиво конципиран в езиковото съзнание на българските младежи се откроява композитумът *коронапаника*.

✉ доц. д-р Татяна Александрова

Секция за съвременен български език

Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“

при Българската академия на науките

бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България